

PSYKOLOGIENS DIVERSITET – INDLEDNING

Jan Tønnesvang, Bo Møhl & Peter Berliner

Dette nummer af Psyke & Logos adskiller sig fra de sædvanlige udgivelser af tidsskriftet ved ikke at have et egentligt tema, der binder artiklerne sammen. Selvom de allerførste numre af Psyke & Logos tilbage i 1980 ikke var temaorganiserede på helt samme måde, som de blev senere, så viste det sig hurtigt dengang for 34 år siden, at der var større læserinteresse for temaanumre, hvori der var samlet en stor mængde viden omkring et bestemt emne. Disse temanumre, som gav en markering af *state-of-the-art* og en forskningsmæssig afklaring af et emneområde, blev fra begyndelsen flittigt brugt af fagfolk og studerende inden for en lang række uddannelser. De årlige Psyke & Logos-konferencer, som indtil for et par år siden blev afholdt på bl.a. Københavns Universitet en dag i januar, blev ligeledes et godt sted for forskere og praktikere at mødes og udveksle forskningsresultater og praksiserfaringer.

Samtidig med, at vi kører Psyke & Logos som temanumre, modtager vi jævnligt manuskripter på redaktionen, der ikke passer helt med de temaer, som sætter rammen for de enkelte numre. Dette håndterer vi sædvanligvis ved at have en sektion, som vi internt i redaktionen kalder *under stregen*, og hvor artikler uden for temaet kan komme med. Hvis disse artikler på grundlag af det sædvanlige anonyme peer-review-system og redaktionens vurdering skønnes at have den videnskabelige kvalitet, der skal til for at blive publiceret i Psyke & Logos – og hvis ikke temaartiklerne har optaget hele den plads, som er til rådighed i de enkelte numre – så kan de publiceres.

Med det foreliggende nummer har vi ønsket at lave et helt nummer *under stregen*. Ideen til dette blev i en vis forstand skabt af nødvendighed. Vi har i vores arbejde med at lancere den første elektroniske version af tidsskriftet i foråret 2013 haft så mange ting at se til, at tiden pludselig havde overhalet vores horisont for at kalde ind til et af de klassiske temanumre. Vi besluttede os i den situation for at lave et helt åbent “call for articles” og se, hvad dette ville give af mulige bidrag. Dette har vi fået ganske mange positive reaktioner på fra artikelskrivere på de psykologiske forskningsinstitutioner rundt om i landet. Der er flere, der har haft manuskripter i støbeskeen, som de nu fik mulighed for at publicere uden at skulle tænke på, hvordan det kunne tilpasses et bestemt tema. Artikelforfatterne har været glade for at få den skrivefrihed, som et temaløst nummer giver. Spørgsmålet, som vi har stillet os selv i redaktionen, er imidlertid, om tidsskriftets læsere vil bifalde det på samme måde. Det er et brud med vanen, og det kan jo – som vanebrud har for vane at gøre – skabe grundlag for forskellige reaktioner. Nogle kan sy-

nes, at det er fint, og andre kan synes, at det er mindre fint. Til dem, som måtte synes, at det er mindre fint, kan vi oplyse, at vi ikke har planer om at fortsætte dette vanebrud. Det er fra vores side tænkt som et enkeltstående forsøg, så fra og med næste nummer er vi tilbage med temaerne. Samtidig må vi dog tilstå, at det har været en sjov og frugtbar proces at lave et nummer af Psyke & Logos uden tema. Det har det været, fordi vi har haft mulighed for at invitere bredt og derfor har fået kontakter med forskere, der har været i gang med projekter, som de med kort varsel har kunnet publicere. Der er således en friskhed over nummeret, som afspejler noget af det, der rører sig og er undervejs i fagmiljøerne på de danske forskningsinstitutioner.

Selvom nummeret denne gang er uden samlende tema, så er det ikke helt uden tråd. Tråden er elastisk og kan bevæges i forskellige retninger. Og da vi drøftede vores ønske om at finde en overskrift til nummeret, blev vi enige om, at en titel som *Psykologiens diversitet* kunne være meget passende. Denne titel refererer ikke til en systematisk afklaring af den voksende bredde og forskellighed i genstandsområder, metoder, forskningsstrategier og ikke mindst basale antagelser omkring mennesker og kultur, der gør sig gældende i psykologien. Titlen henviser snarere til den pragmatik og evne til at improvisere, som en redaktionsgruppe nødvendigvis må have, når der i sidste øjeblik skal samles en kurv med videnskabens forskellige frugter, så der er noget at sætte på bordet, inden de kvalitetsbevidste gæster kommer. Samtidig signalerer titlen det, som altid karakteriserer en udgivelse af Psyke & Logos, nemlig at man her kan finde artikler, der på *forskellig vis* vægter teori, empiri og praksisudvikling. På den måde afspejler nummeret vores sædvanlige pluralistiske tilgang til psykologiske problemstillinger og vores ønske om at fastholde trianguleringen mellem teori, empiri og praksisudvikling som tidskriftets kendetegn.

Vi åbner rækken af artikler med et bidrag fra Simon Elsborg Nygaard og Jan Tønnesvang, der i artiklen *Bæredygtig trivsel – et integrativt perspektiv* viser, at bæredygtig adfærd, trivsel og værdier ikke står i modsætning til hinanden, men at de netop kan samspille på måder, der muliggør en fremtidig bæredygtighedsorientering, der samtidig udvikler menneskelig trivsel. Betegnelsen bæredygtig trivsel indfanger denne dobbelthed. Nygaard og Tønnesvang bringer psykologien på banen i bæredygtigheds-udfordringen med afsæt i den integrative perspektivisme, hvor den såkaldte kvadrantmodel anvendes til at skabe systematik i helhedsforståelsen af psykologiske, kulturelle, adfærdsmæssige og systemteknologiske forhold af betydning i forståelse af bæredygtighedsspørgsmålets kompleksitet og en mulig vej frem i arbejdet med dette.

I en form for fortsættelse af spørgsmålet om betydningen af virkelige problemstillinger diskuterer Johan Trettvik i sin artikel *Har vi en virkeligheds-sans?* i hvilken udstrækning, der kan etableres et grundlag for at hævde, at vi har en grundlæggende perceptuel tilgang til virkeligheden, en virkeligheds-sans i betydningen af, at vi faktisk godt ved, om det, vi står over for, er virke-

ligt eller ej. Artiklen bidrager gennem teoretisk analyse og erfaringsbaseret til afklaring af det omdiskuterede teoretiske forhold til virkeligheden, som forskellige videnskabsteoretiske positioner er optagede af.

Jill Tina Byrnits bidrag er en grundlagsartikel i en lidt anden forstand. Den beskæftiger sig med *Menneskets seksualitet i en evolutionspsykologisk forståelsesramme*. Byrnit fremlægger forskellige former for evolutionær psykologisk dokumentation for forskelle mellem mænds og kvinders seksualitet, herunder hvilke fysiske, sociale og psykologiske karakteristika der anses for tiltrækkende hos det modsatte køn; hvilke omstændigheder der virker jalousifremkaldende; antallet af seksualpartnere, man ønsker sig gennem et livsforløb m.m. Med afsæt i en kritisk diskussion af de samfundsstrukturelle teoris bud på sådanne forskelle gives der en vurdering af forklaringspotentialet i det, som inden for evolutionspsykologien kaldes seksualstrategi-teorien. Artiklen afrundes med en kort præsentation af to undersøgelser, der for tiden er ved at blive gennemført med en dansk population af mænd og kvinder.

Det evolutionær-psykologiske spor fortsættes dernæst i Einar Baldwin Baldursson, Peter Weichel Carlsen og Bendt Torpegaard Pedersens artikel *Brikker til en evolutionær neurosocial teori om stress*. Forfatterne argumenterer i denne artikel for at inddrage psykofysiologiske systemer i forståelsen af stress og ser på spillet mellem det psykofysiologiske og det sociale i et evolutionært perspektiv.

Som en form for komplementaritet til en stress-opmærksomhed tager Christine Unterrainer, Hans Jeppe Jeppesen og Thomas Jønsson dernæst i artiklen *Different forms of job satisfaction: does job satisfaction mean satisfied employees?* livtag med forskellige former for job-tilfredshed. Artiklen viser, hvordan begrebet jobtilfredshed er blevet for snævert og for entydigt forstået og undersøgt i den kvantitative amerikanske tilgang til emnet. Der argumenteres for behovet for at komplementere den kvantitative tradition med en kvalitativ tilgang, herunder med en bredere afdækning af jobtilfredshedsbegrebet. Dette gøres med afsæt i Bruggemans model over forskellige former for jobtilfredshed.

Ole Michael Spaten giver dernæst i sin artikel *Coachingpsykologi i Danmark – forskning, teori og praksis* en analyse af forankring af coaching i forskellige discipliner i Danmark. Der er i de seneste år kommet et stigende antal publikationer om emnet, men denne kvantitet afspejler ikke den kvalitet, der præger dele af coaching-markedet. Spaten supplerer sin analyse af coaching-fænomenet her i landet med et historisk og europæisk udblik og slutter med at beskrive et undervisningsprogram i coachingpsykologi for psykologistuderende på Aalborg Universitet.

I forlængelse af Spatens opmærksomhed på coaching søger Martin Hammershøj Olesen og Jørgen C. Friis i deres artikel om *Femfaktorprofilen: et videnskabeligt forankret værktøj til professionel personvurdering* at skabe grundlag for, at man inden for HR-virksomhed kan arbejde med den videnskabeligt forankrede femfaktormodel. Artiklen fremstiller en dansk version

af modellen, som rummer visse justeringer i forhold til de oprindelige versioner af femfaktormodellen. Justeringerne reflekteres teoretisk og begrundes empirisk ud fra to undersøgelsespopulationer.

I forlængelse af spørgsmålet om, på hvilket testgrundlag man kan kvalificere HR-praksis, åbner Thomas Szulevicz i sin artikel *Hvori består det psykologiske i pædagogisk-psykologisk praksis?* for en kritisk diskussion af psykologiens position og status i den pædagogisk-psykologiske praksis med de udfordringer, som inklusion og den nye specialundervisningslov har medført. Szulevicz konkluderer bl.a., at PPR aktuelt befinder sig i en overgangsfase, hvor der efterspørges andre kompetencer end de traditionelt psykologfaglige.

Et andet område, hvor der kan lægges op til faglig nyorientering, er blandt de professionelle, der arbejder med unge, som begår kriminalitet. Jan Tønnesvang og Heidi Alstrup viser i deres artikel *En vitaliseringspsykologisk tilgang til genoprettende ret i arbejdet med unge, der begår kriminalitet*, hvordan vitaliseringspsykologien kan bidrage til at kvalificere indholdsdelen af det konkrete arbejde med genoprettende ret i forhold til kriminelle unge og deres ofre. Der argumenteres for, at man i det kriminalpræventive arbejde med unge kriminelle skal fokusere på de fællesmenneskelige *psykologiske grundbehov* – som eksisterer både for offer og gerningsperson – og på de professionelle kapacitet til at skabe medspillende modspil for de unges fremadrettede livsbaneudvikling.

I en fortsættelse af spørgsmålet om, hvad der udgør gode betingelser for livsbaneudvikling og fællesskab, beskriver Iram Khawaja i sin artikel *Fællesskab som fællesgørende bevægelse? – Muslimskhed, fælleshed og belonging* mulighederne for at skabe et begreb om fællesskab inden for et post-strukturalistisk paradigme. Dette sker på basis af en empirisk interesse i at undersøge unge muslimers deltagelse i religiøse fællesskaber i København. Artiklen bevæger sig imellem teoretisk og empirisk analyse.

Laila Colding Lagermann argumenterer dernæst i artiklen *The game – marginalisering og komplekse konstitueringer af forandrende bevægelser* for betydningen af, at man forstår forandringsprocesser fra marginaliserede positioner i retning af mere mulighedsgivende positioner som noget, der bliver til gennem en række komplekse processer, og at fokus gennem konkrete analyser – som den, artiklen fremlægger – rettes mod de mangfoldige kræfter, der er med til at skabe en sådan bevægelse.

I de to sidste artikler i dette nummer af Psyke & Logos flytter vi opmærksomheden til den nordligste del af rigsfællesskabet og til spørgsmålet om livshåndtering hos de ældre og yngre borgere i Grønland. Først beskriver Peter Berliner og Anne-Kirstine Stender i artiklen *Glæde og styrke – en undersøgelse af værdier hos ældre mennesker i Paamiut*, hvordan ældre mennesker i Paamiut i Grønland fortæller om resiliens i et perspektiv, der kontekstualiserer resiliens i forhold til sociale relationer, naturen og kosten. Re-

siliens er derved bygget ind i den sociale, kropslige og naturmæssige omverden for det oplevede livsforløb.

Dernæst beskriver Peter Berliner og Karen Hagedorn i artiklen *Unge fortællinger om resiliens*, hvorledes unge i Paamiut i Grønland beskriver resiliens i et fremadrettet perspektiv, der handler om at skabe sammenhæng mellem oplevelser, relationer og konkrete muligheder i den kontekst, som de unge lever i. Artiklen bidrager til resiliensforskningen ved at inddrage det konkrete miljø og vise, hvordan det at skabe resiliens er en bred social læringsproces, der omfatter det diskursive, det sociale og det materielle miljø som en helhed.

Til sidst er der blot at sige en rigtig stor tak til vores hurtige, effektive og omhyggelige reviewere, der har bidraget med skarp faglig kritik, som igen har fået et nummer af Psyke & Logos til at løfte sig. Jeres kompetente og præcise reaktioner på indkomne artikler, der som sædvanlig også har medført afvisninger, er af særdeles stor værdi for det redaktionelle arbejde.

Og til vores trofaste og nye læsere: god læselyst!